

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok — — — — 2 zl. — kr.
 Na pol roka — — — — 1 " — "
 Na štvrt roka — — — — " 60 "

Jednotlivé číslo 4 "

Majitelia a vydavatelia :

MIKULÁŠ LEPSÉNYI

GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlašky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Kreštanial! ku puje len u kreštanov!

Krajinsky
 sústreďný sklad kreštanських potrebnych spolkov.
 Budapešt, IX. Ferencz-körút 16.

No už do školy pojdete!

Oni a my.

Násilenstvom podarilo sa Bánffyemu s pomocou Kossuthistov Ugrona sbuktatovať pri volbe na vyslancov. Bez pomoci Kossuthistov nebolo by sa mu podarilo sbuktatovať v takej miere Ugronistov. Že sa neodvisliaci s Bánffym pri voľbách spojili, to je dôkazom toho, že títo páni ústami hlásajú zásady svojej strany, skutkami ale ich zapierajú.

Čo tedy donieslo do jedna Tiszu, Bánffyho a Kossuthistov, keď ich zásady sa delia, jako chrt od zajaca?

Nuž Tisza-Bánffy nestoja opravdive na stanovisku zákonov s r. 1867., Kossuth zas tak dobre nestojí na stanovisku s r. 1848.

Keby Tisza a Bánffy stáli na stanovisku zákonov a vyrovnania s r. 1867., vtedy by neboli pri voľbách prenasledovali národných a ľudových kandidátov, ktorí tiež to isté stanovisko s r. 1867. uznávajú za svoje, vtedy by mamelucký tábor nebol sa spojil s Kossuthisty proti týmto.

A keby Kossuthisti opravdivý neodvisliaci boli s r. 1848., vtedy by sa neboli mohli spojiť s mamelukmi proti neodvisliakom Ugronistom.

Čo tedy viedlo Tiszu-Bánffyho a Kossuthistov k takému protiprirodnému priateľstvu, ktoré z ich politického stanoviska, zo zásad na prápor ich vypísaných nijako sa nedá vysvetliť.

Rovno povieme. Nie politické, lež náboženské ohľady boli smerodajné u nich.

Tisza vyslovil sa, že proti evanjelikom nenie možné Uhorsko riadiť (a veď toto nikomu nenapadlo;) a preto množiť sa musel počet evanjelických vyslancov. Vo vládnej strane je ich 165, tedy viac, nežli polovica celej strany. Lenže to nedo tačilo. Ktorí chýbali, tým spravili miesto v neodvisliackej strane Kossutha-Ötvöša.

Tak sa spojili: Tisza-Bánffy-Kossuth-Ötvös proti Ugronovi-Aponyimu-Zichymu.

Slovom evanjelickí vodcovia na silu by radi viedli nie občiansku, lež cirkevnú politiku. Česť Sloviansku v tejto veci, kde evanjelici dobre a statočne sa držali. Na Dolniakoch ale, keď kto vystúpil, nepýtali sa ho, jaký program chce uskutočniť, lež hneď prvá otázka taká bola, či je on evanjelik? A dľa toho sa hlasovalo. Či vykonali to katolíci aspoň len v jednom okrese? A veď v Maďarorságu medzi každými 100 občanmi je 53 katolíkov, a ostatných (židov, starovercov, protestantov, kalvínov atď)

do hromady len 47. Tedy národní, ľudoví kandidáti a Ugronisti prenasledovaní boli nie čo ľavičiaci, lež čo katolíci.

A to prečo? Čím sme sa previnili proti vlasti? Čím-že sme obrazili kráľa? Kedy-že sme zradili vlast? Nepovedali sme my nikdy, že ľudí iného náboženstva ohňom a mečom kynozit treba. Neprezradili sme nikdy ďajakú netrepezlivosť a neznašanlivosť oproti iným vieram.

A predsa jako zachádzali s nami? Jakých volebných predsedov nám poslali? Jako sriadili menoslovy voličov? Jako zachádzali so statočnými voličmi našimi, ktorí tak verne platia daň, tak poslušne vojančia, tak trepezlive na daň ešte i ten vankuš na buben hodiť si nechajú?!

A teraz v otázke je katolícka samospráva, či ale máme nádej poriadnu samosprávu previesť? Všetky ostatné náboženstvá vládnu tým právom, že samy manipulujú svojím majetkom, sami si volia cirkevnú vrchnosť; a len katolíci by boli tak podlí, tak ani drevený groš stojaci, že ich oprávnenú a základnú žiadosť netreba do ohľadu brať?

O čo sme horší, nežli židia; o čo sme horší, nežli kalvíni? atď. A predsa by malo i ďalej trvať naše horšie polozenie? My nechceme nikoho obrazať, nikomu práva a výsady shabať; lenže či sa kto diviť môže nad našou rozhorčenosťou?

Naozaj my sme len vyhnaní synovia Uhorska, vytvorené deti vlasti z tých práv, ktorými ostatní vládnu. *Dr. Ján Zlomil.*

POLITICKÉ CHÝRY.

Ešte raz upozorňujeme všetkých našich uhorských privržencov, ľudakov voličov, aby svoju daň krajiniskú na minulý rok do 15. apríla bežiaceho roku zaplatili, ponevác v protivnom páde ich meno nebude vpísané do menoslova voličov na r. 1899, mohli by bárs i po tisíc horov zeme mať.

Socialisti v Taliansku práve tak sa chovajú, jako u nas. Medzi iným na ostrove Sicílii v meste Tróine tri sto chlapov so sekerami, palicami, revolverami a kyjakmi šlo na mestský dom, kde policajom vojaci prišli na pomoc. Poranili jedného poručníka a štyroch vojakov. Vojaci strelili na ľud. V Taliansku široko ďaleko zúri táto chytľavá mravná choroba, ači pliaga.

Noví baróni. Dľa novín O. H. na stupeň barónskej hodnosti budú povýšení: Ondro Beretvás, Peter Hercog a Alexander Hégzdüs.

Štátna podpora luteránských kňazov.

Luteránsky konvent pod predsedom barónom Prónaym pojednával zákonný návrh o štátnej podpore, ktorú sme v minulom čísle spomenuli; po dlhšej a základnej dohode všetci členovia uznali, že je ona primálá a luteránskej samospráve až veľmi neprajrá, tak že ani prijať ju nemôžu.

Antisemitismus v Čechách. V Prahe rozniesla sa povest, že miestodržiteľ gróf Condénhova zakázal štátnym úradským, členami antisemitických spolkov byť. Toto nariadenie veľmi napadlo obecnstvu. Židovsko-zedrárske spolky ale môžu byť v celej države navštevované štátnymi úradskými. Ešte vždy sa nemôžeme vymotať z toho liberálneho povetria, ktoré Nemecko už dávno striaslo so seba. U nás mnohí sa otávajú ešte i do katolíckych kruhov vstúpiť; antisemitické ani nespomíname lebo ich nie je u nás.

Zákon o pomadaččení mien obiec už i veličenstvom potvrdený je.

Vláda a ľavičiaci Z jej príležitosti, že bývalý pravák Rohonci tak zmužile odhalil volebné šafárenie vlády, oslovila ľudová strana ostatné ľavičiacke strany, aby sa pripojily k akcii proti vláde namerenej, lebo vraj terajšia väčšina nezákonnými prostriedkami a podplácaním je sobraná. Neodvislá strana trojčlenový výbor poslala k porade s ostatnými ľavičiacimi stranami.

Rakúsky ministerpredseda Barón Gauč vraj nebude dlho panovať. Tento pán dľa viedeňských novin rád by sa opieral na liberálno-nemeckých vyslancov. Lenže v Rakúsku teraz je to už nemožné, tam len konservatívny (protiliberálny) smer môže panovať. Za nástupcu Gauča spomínajú grófa Fraňa Thuna.

Z Uhorska vytvorené časopisy. Minister vnútra z celého Uhorska vytvoril dva časopisy socialistické „Arbeiter Zeitung“ a „Népszava“.

Volba na vyslanca. V dolnolendvajskom okr. 26. februara bude volba. Voličov je do hromady 2678; na dvoch miestach sa bude razom hlasovať. V čase volby viac ľudových vyslancov pojde ta, aby všetko, čo by proti volebnému zákonu bolo, dľa možnosti prekazili.

Rakúsky snem. Predsedníctvo rakúskej snemovne krajinských vyslancov obsiahlo rozkaz od vlády, na základe ktorého ona na 10. marca má svoláť krajinských vyslancov. Uvidíme, čo vyvedie priateľ Nemcov, minister Gauč bez pomoci zástupcov slovanských národov.

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

Zasadnutie 16. febr.

Snemoveň prázdna bola, keď Mócy rečníť začal. O socialisme vyslovil sa, že odňali ľudu právo k nebu, tedy hľadá na zemi alebo násilím, čo sa od správcov naučil. Žiada náboženskú školu. Celé vladá-

renie je vraj do judaismu pohrúžené. Aj cirkevná politika k vôli židom previedla sa. Židia sú vraj aj úžerníci. Vystúpil proti dovandrovaniu z Poľska. Navrátil sa treba k Bohu kresťanov. Fraňo Komlošy bil sa v prsá, že je dobrý hazafík (Szabó: biskupom chce byť). Rečnil o socialisme (Szabó: pravda, viera je pobočná vec). Žiada, aby kňazi a učitelia vlasteneckí boli. On je vraj muž pokoja, a preto prijme rozpočet. Neslýchaný smiech nastal medzi ľavičiakmi, keď tento mimostranný mameluk dokončil svoju reč. Opát Ján Molnár žiada, aby listonoši mesačne aspoň raz mohli v nedeľu sv. omšu slyšať. Ponosuje sa, že vláda podporuje tých, ktorí nevernými stanú sa katolíckej viere; katolíckych novinkárov zatvárajú, kaftánoši ale bez trestu izgatujú. Fraňo Šima ponosuje sa, že peňazmi kúpenou snemovňou do revolúcie ženú krajinu. Upozorňuje vládu, aby si pozor dala. Ministra a veľkého mameluka ukrutne napadol. Mameluci ale kývli hlavu, že minister celkom dobrasa chová.

Zasadnutie 17. febr.

Pred denným poriadkom prosil G. Rohonczy snemoveň, aby mohol rečníť. Vystúpil už zpod medzi mamelukov. Obrátil sa k mamelukom s tou prosbou, aby ho nefutovali, lebo vraj to nezaslúži. Každý ho pozorne poslúchal. Ostro vystúpil proti tomu, že vláda nechovala sa dosť príšero proti socialistom. Volby mamelukov 3 milliony zl. stály. On vraj dostal 5000 zlatiek, ktoré keď vrátil chceli, neprijali ich, že vraj je dosť peňazí. Sbuktatovať chce Bánffyho, lebo viac si váži vlastenectvo nežli priateľstvo. Jeho reč výborná bola. Bánffy neukázal sa v snemovni. Ľudák Fraňo Major žiada, aby viac všeučelisk bolo v krajine. Dlšie prehovoril aj o stredných školách. Mameluk Georg Bernárdy slabo rečnil o vyučovaní mládeže. Keď ho ľudáci myšlil v reči, čítal ju. Konečne vyslovil svoju povdčanosť naproti ministrovi osvety. — Fraňo Šima napadol vládu, že na sebe nechá uschnúť obviňovanie Rohonczyho. Neprijma rozpočet takej vlády, ktorá takouto peniazmi kúpenou väčšinou je podporovaná. Fr. Beszenyei mameluk, ktorého zvlášte Zmeškál šparchal, soštatnenie preparandí žiada, spolu i to, aby každý učiteľ maďarsky vedel. Žiada, aby devy vlastenecky vychovávaly sa. S rozpočtom ináče spokojný je

Zasadnutie 18. febr.

Fraňo Kossuth ohlásil sa, že Rohonczy bez základu obviňoval neodvislakov z toho, že ich strana pokladaicu má. Rohonczy vyho áral sa, že on to tak nerozumel. A i mameluctvo neopustil pre tie volebné 3 milliony, lež preto, že vláda je slabá proti socializmu bojovať. Volebné útraty sú vraj osožné, lebo peniaze medzi ľud sa dostanú. Svojou rečou odvrátil od seba ľavičiacov, preto ale nebrátil k sebe mamelukov. Veľký mameluk Bánffy čuduje sa, že vyslanci znovu zaoberajú sa s ymi 3 miliony. On vraj len zaslužilých a hodných nechal vyznačť grófstvom a barónstvom, preto ale nenie vyzavreé, aby títo vyznačení dačím prispeli do kassy mameluckej strany. Predseda nedovolil, aby sa ďalej šparchala táto otázka. Polónyi ale osvedčil sa, že ľavičiaci najdu spôsob, aby základne na otázku vzala sa vláda. Ľudák Michal Juriss pojednával rozpočet. Ponosoval sa, že školy nenie su v kresťanskom duchu vedené. Veľmi obatne dokazoval z príulosti, že duch kresťanský učinil Uhorsko veľkým. Vyhrážajú sa vraj, že odoberú kňazské statky. Povedal: Nech, aspoň budú u nás potom takí biskupi, ktorí na pátričkách drevený križ

budú nosiť, preto ale ich srdco bude zlaté. Julo Várossy nejednu až veľmi horú pilulku nechal prehltnúť vládu v svojej vtipnej a obratno prednesenej reči.

Zasadnutie 19. feb.

L'udák Ján Asbóth vtipne sa bránil proti napádaniu Bessenyeiho, dla ktorého Asbóth pred 23 rokmi bol priateľom civilného manželstva. Asbóth povedal, že od 23 rokov on sa naučil dačo, zmenil sa, na čo pyšný je v hocktorú chvíľu. Bánffymu na oči vyhodil, že už teraz radí sa s ministrom obrany, či má d sť vojakov proti robotníkom. Veľký memeluk Wlassiáč dokazať chce, že cirkevnopolitické zákony nepoakopávajú ducha nábožnosti. Na oči vyhodil Mócsymu, že je antisemitom (Juriss: Dajte nám také práva, jaké židia majú). Z katolíckych základín vystavené a vydržované stredné školy nechce popustiť katolíckej samospráve. (Videť, že je dobrý katolík! Red.) Neskôr zaplietol sa do dohady s Várossym a s Hockom. Mócsy bránil sa proti ministrom, že on len kresťanstvo zastáva proti židovstvu a panamínu. Žiada, aby tretie všeučelisko v Segedíne bolo. Lepšényi žiada, aby prázdniny nielen v pondelok a v útorok byly, lež i vo stredu. Mameluci ale proti nemu hlasovali, im netreba popolca. Po krátkej interpellácii Várossyho hore stal Zmeškal. L'úto mu je, že nemôže Rosivala do očí napadnúť, prečo ho vraj Komlósy čo pajtáš nedoniesol ešte do snemovne. Potom obmaľoval tretiu varínsku voľbu, pri ktorej židovské decká nepripustili ľudákov k urne. Služny Haydin vraj žandarmi trápil ľudákov, Rosival zas s križom na krku tancoval čertov tanec (Smiech na ľavej strane). To je vraj jedno, či peniaze, alebo mandát ukradneme. Pýta sa Wlassiáca, či poveril Ruffiho, aby sfúbil infulu Zlatárimu, jestli na Rosivala bude hlasovať; ministra vnútra a pravosúdia sa pýtal, či vedia o tých udelofach a či majú vôľu vypomstíť sa za tie škandále?

L'ud náš robotný vo svete.

Motto: „Spomni človeče, abys d.ñ sviatočný svätíl.“

Všeobecne je známo, že ľud slovenský do sveta chodí na roboty. Zanechá svoju neúrodnu domovizňu, a ide na Dolniaky, na Moravu, do Čiech, alebo do Rakúska: by si mozolnou a krvopotnou prácou svoj každodenný chlieb vyhladal a žiavobytie zabezpečil. Keď doma nemá dostatočnej výživy, kto by sa nad týmto jeho krokom zastavil, veď je k tomu prinútený. Hlad je nejlepší majster. Pan Boh chráň, že by som zazlieval tento jeho krok, na ktorý z prinútenosti sa oddáva, len to ma potom trápi, to mi srdce znepokojuje, že v oných cudzích krajoch potom tak zachádzajú s nim, jako s otrokom; ba ešte horšie, jako s hovädom, bez rozumu, bez duše nesmrteľnej.

Kto by môhcl tajíť tú pravdu, že ľud slovenský nemôže na svojej neúrodnej otcovskej zemi viac vyžiť? Veď nielen na dedinách,

ale i v mestečkách ľud roľnícky celkom upadnul. Zlé časy žijeme, z'é roky idú jeden za druhým. I tí nejlepší gazdovia-roľníci len s veľkou biedou sa vedľa udržať.

Porcie veľké. Všetko, čo do domu kúpiť treba, je nevyslovne drahé. Čo ale by sa odpredať mohlo, nemá žiadnej ceny. Keby naši predkovia z hrobu stali, veru by sa začudovali, jaký to prevrat sveta.

Keď ale už i tí nejlepší gazlovia sa žalujú o ťažkých časoch; jako-že majú stáť menší gazdovia a chudobní? Idú do sveta na zárobky... Keď tak v lete človek chodí po dedinách, najde mnoho domov celkom opustených. Dvere na zámok zatvorené, okná deskami zahlobené. A kolko takých domov. Keď sa pýtam súdov: Kam sa podel ľudia z tohoto domu? Pomreli? Slyším odpoveď: Išli do sveta.

Mnohí rodičia aj dietky soberú so sebou. Keždý, kto má zdravé ruky a nohy, ide do sveta. Na mnohých dedinách iba 1/4. obyvatelstva zostane doma, najviac starci a deti. Pozemky svoje nechajú neobrobené, oni bažia len za hotovými peniazmi, ktoré vo svete vyrobia.

Bol som spomenul, že velice je smutný hmotný stav nášho ľudu. Ide do sveta z prinútenosti, by hladom nemrel. Toto je skutočnosť neodtajiteľná, ktorú len tak povrchno nechať nemožno. Lež oko skúmavé odprevádza robotníkov do ďalekých krajov, a skúma, zľalíž jako zachádzajú tam s nimi. Zďalíž keď si oni idú vyhladať svojimi mozolmi a krvopotom chlieb pre telo, či dostanú príslušnú opateru ohľadom duše? Či býva jejich hodnosť ľudská uctená a do povahy vzatá? Či býva šetrený jejich cit náboženský?

Toto sú tie vážné otázky, ktoré pretriasať musíme. Lebo jestli by sme vec len tak brali, že idú do sveta, a tam pár grošů zarobia, vtedy by sme o tejto veľavýznamnej záležitosti len jednostranne súdili, a vo veľkom omyle sa nachádzali.

Skúmajme robotníkov slovenských vo svete nielen z tela, lež i z duše pozostavajúcich! A vtedy pred očima našima smutný, prevcelice smutný obraz sa zjaví, ktorý veľké škvrny má na sebe.

Na mnohých miestach títo robotníci sú stále od jari až do Vŕech-S ätých, a za tento dlhý čas ani len raz neidú do chrámu božieho v nedelu a vo sviatok. Lebo sú ďaleko od mesta na majeroch, a do kostola na služby božie ísť 2 lebo 3 hodiny sa im ťaží.

Hľa jaká to protiva... Oni idú do sveta pre zarobok mnohé míle zeme, ale do chrámu

božieho nevedia ísť 2—3 hodiny. Lež každý je za svoje účinky pred Bohom zodpovedný. Ježiš Kristus keď mal 12 rokov, išiel z Nazarethu do Jeruzalema k veľkonočným sviatkom. Táto cesta obnáša asi 11 míľ zeme. Jako-že obstoja pred jeho súdnou stolicou, ktorým sa ťaží ísť 2—3 hodiny do chrámu božieho.

Ďalej toto zameškávanie kostola má zlé následky. Zo skúsenosti vieme, že kto kostol často, alebo skoro vždy zameškáva — ten pomaly sa od Boha odvráti, jeho cit náboženský otupne. Pomaly upadne do hriechov, oddá sa svojim náruživosťam, až sa mravne celkom pokazí. A nenie, kto by ho zo sna hriešneho prebudil, lebo nejdúc do kostola, nemá príležitosti slyšať napomínajúce, karhajúce a výstražné slovo kazateľa.

Preto s veľkou bolesťou každý musí uznať, že títo robotníci ohľadom náboženstva jako ľahostejní, a ohľadom mravov jako nakazení a horší sa navracajú domov.

Dôkazom toho skvelým je i ohromne rastúci počet nezákonných detí. V našej farnosti pred tým, kým ľud nechodil do sveta na burgy e, bolo detí z nepoctivej lože najviac 10, a dnes jejích počet už vyrástol na 25—30. Táto neslýchaná zkaženosť mravov jedine len svetu sa má pripísať.

Avšak toto ešte neni všetko.

Na mnohých miestach títo robotníci pracujú v nedeľu a vo sviatok po obede a to skoro „riadne“ vždy. Preto hovorím „riadne“, lebo pre vážne príčiny niekedy i Cirkev naša povofuje v týto dni Bohu zasvätené pracovať. Avšak nie riadne, jako sa to vo svete stáva. A keď sa človek pýta: „Prečo si v nedeľu a vo sviatok vo svete pracoval?“ Odpovedá: „Keď som musel“. „A jako to rozumieš, pýtam sa ďalej. „Keď nás gazda všetkých do práce vyhnal, a sa hrozil, že nám nezaplatí, čo máme už vyrobené, jestli nepôjdeme i v nedeľu a vo sviatok pracovať.“

Skúmajme tieto odpovede: Keď som musel — a gazda nás do práce vyhnal.

Môžu-li takéto slová vynsť z úst človeka, ktorý má nejakú vedomosť o svojej ľudskej hodnosti? Ktorý len jaké-také ešte seba-povedomie? Toto je smutný znak pri ľudu slovenskom. On vie dobre, že je hmotne mizerný, biedny celkom. A pre túto biedu stane sa otrokom druhých, ktorí jeho stav biedny len vykoristiť chcejú. Ano! V úplnom smysle slova sú robotníci naši vo svete na niektorých miestach otroci. Keď pán chce, naloží gazdom, a títo ích potom v nedeľu i vo sviatok vyženú do práce, jako hovädá. Nemajú odpočinka ani dľa tela. A toto je už úplné upad-

nutie ohľadom náboženstva. To je slápanie nohama zákonov božích. Oni radnej poslúchajú ľudí, nežli Boha, Cirkev a svoje sväté náboženstvo.

Spomni sloveče, abys deň sviatočný svätí. Oni vo svete jak často sa prehrešujú proti tomuto príkazu božiemu.

A jak veliký je to hriech, nedeľu a sviatok, títo dni Bohu zasvätené zneuctiť, zhanbyť a potupiť služobnými prácami. Boh za šesť dní stvoril celý svet, siedmy ale deň prestal stvorit. A s tým dal nám príklad, že i my máme 6 dní pracovať, siedmy ale deň odpočinúť si dľa tela, a slúžiť P. Bohu a pracovať na spasení duše našej.

Preto Pán Boh už v starom Zákone povedal (V. Moj. 5. 13.): „Šesť dní pracovať budeš, siedmy deň je sobota, t. j. odpočinutie Pána Boha tvojho. Nebudeš v ňom robiť žiadnej roboty, ani ty, ani syn tvoj i dcéra tvoja, ani služobník i dievka, ani hovädo.“ A jestli niekto predsa by sa opovážil prestúpiť tento príkaz boží, tomu sa Boh hrozí veľkým trestom. Hľa! jaké náramné tresty ustanovil na rušiteľov svojho dňa zasvätiťsa majúceho. „Nebudete-li svätit soboty moje, navštívím vás rýchle chudobou. Darmo budete siať semeno, dám vám nebe s vrchu jako železo, a zem medenú, nevydá zem úrodu, ani stromy nevydajú ovocia. Horúčosť spáli pole vaše, ktrupobitie zničí úrody vaše. Mor, hlad, nemoce hubiť vás budú. (III. Moj. 26. 19—20.)

Dľa hrozby tejto Božieej buďte presvedčení, vy robotníci slovenskí, ktorí vo svete zhanobujete vašimi prácami dni sväté, že na vašich zárobkoch nikdy nebudete mať požehnanania božieho. Lebo každý nespravodlivý groš vyžene z kapsy aj sto spravodlivých. A zdá-liž peniaze za vaše v nedeľu a sviatok preknané práce — obdržané nie-li sú nespravodlivé? Nie-li sú Judášske, ponevác za ne zapredáte vaše presvedčenie náboženské, vašu vitru, a Pána Ježiša Krista?

* * *

Pre ľud náš je svet miestom nákazy i z náboženského i mravného ohľadu. Ponevác ale pre ťažké časy v rodisku svojom neni v stave si vyhľadať potrebnú výživu, za nevyhnutne potrebné držím pozornosť všetkých, ktorým dobro a budúcnosť ľudu na srdci leží — vyzvať na tú priepasť nákazy, ktorá hrozí ľudu do sveta idúcemu. Keď vidíme nákazu a ranu smrtonosnú, na duši ľudu sa šíriacu, zdá-liž na túto záhubu na tento náboženský a mravný úpadok môžeme-li sa so složenými rukama dívať? A či radnej nemáme vážne

rozmysleť nad tým, - dalo by sa a jako odpomôcť týmto smutným okolnosťam.

By sme proti tejto zkazonosnej rane dobrý liek predpísať mohli, predovšetkým za potrebné držím skúmať, kto je príčina tomu, že ľud slovenský do sveta idúci dopúšťa sa tohoto veľkého hriechu, že totižto v nedeľu a sviatok pracuje. Príčina tohoto je. 1.) Pánstva, v ktorých jako robotníci sú prijatí, 2) takzvaní gazdovia, ktorí aby milosť u pána neztratili, nútia ľud ku práci, a 3) sám ľud, ktorý sťa nejaký otrok proti svojemu náboženstvu, a presvedčeniu radnej poslúcha ľudí, nežli Boha, a jeho zákony nohama šliape.

(Dokončenie nasleduje.)

Reč ľudáka vyslanca Michala Jurissa.

Na rok 1898. rozpočet krajinský činí 498 millionov. Z týchto je na potreby účby 16 millionov venované. Ovšem to není mnoho, lebo od tohoto prospěch účby nezávisí, ale závisí od toho, v jakom duchu sa mládež vychováva.

Krajina uhorská od tisíc rokov bola kresťanská. Kresťanská bola vo všetkých svojich ústavoch, kresťanská bola vo viere, kresťanská bola v mravoch; kresťanský bol aj sám národ, a jestli na budúce jestvovať chce, takým zostať musí, takým ale zostane len na ten pád, jestli vychovávanie mládeže bude kresťanské aj doma aj vo škole.

Ponevác ale liberalismus nepriateľom je každého, obzvláštne kresťanského náboženstva, teda je nepriateľom aj kresťanského vychovávania. Preto utvoril 1868 ho roku zákon ľudových škôl, aby štátne školy do života uviedol, v ktorých nemá miesto kúž, nemá miesto obraz svätých, nemajú miesto modlitby katolíckej, v ktorých kňaz jak učiteľ náboženstva není len hosťom. — Preto utvoril liberalismus roku 1883 ho škôl stredných, aby jich moci svojej podmaniť môhol. Preto liberalismus ustavične bojuje proti náboženským školám, aby z nich beznáboženské školy učiniť môhol.

Když roku 1883-ho zákon o stredných školách vyniesli, v jednom paragrafe stojí, že zákon tento katolíckym školám v žiadnom ohľade na újmu a škodu nebude. Čo toto znamená? Toto znamená to, že tie školy, ktoré peniazmi katolíckymi udržané budú, že aj podľa zákona budú za katolícké uznané. A v živote čo vidíme? Vidíme to, že pán minister účby meno „katolícké“ pri školách katolíckých schvalne vychováva preto, aby obecnosť do bludu uvedol, a aby ľud privykol týmto školám nie za školy katolíckej, ale za školy vládne považovať.

Tak zachádza p. minister aj s akademiemi našimi. Prešporskú a veľkvaradinskú akademiú len kráľovskou nazýva; prečo nie prešporská kráľovská katolícka akadémia? prečo nie veľkvaradinská kráľovská katolícka akadémia? Však obydvie tieto akadémie z katolíckych peňazí sa udržujú, teda sú katolíckej.

Tak zachádza p. minister aj s tými katolíckymi gymnasiami obzvláštne, ktoré sú pod správou svetských profesorov. Aj tuto len o kráľovských gymnasiách vypráva vždy, a nie o kráľovských katolíckych gymnasiách. Tak aj tieto školy s katolíckych peňazí

sa udržujú, a keby neboly katolíckej, neboly by ani kráľovské.

Takto zachádza p. minister aj so statky cirkevnými. Aj tyto nenazýva katolíckymi, ale spoločnými, kdežto dôležité dokázané jest, že statky tyto jedine a výlučne katolíckej cirkvi prislúchajú. Aj týmto chce pán minister to docieľiť, aby svet mámil, a pomaly tam priviedol, žeby statky tyto nepovažoval za statky katolíckej, ale za statky spoločné, to jest za také, ktoré by vlastnosť všetkých obyvateľov krajinských spôsobily. No p. minister! není toto communismus? Neukazujeme týmto spôsobom my sami socialistom cestu, po ktorej kráčať majú? Není to smutno, když tí, kto i majú bdeť nad zákonom a pravdou, takéto nebezpečné zásady hlásajú? Jest-li takto má to býť, tedy ne. h nás vláda pošle domov, a každý ablegát nech sa postaví na čelo svojích voličov, a začneme si role rozdeľovať. Však! jestli ty statky, ktoré Sv. Štefan katolíckej Cirkvi daroval, není sú jej vlastnosť, tedy ani ty statky, ktoré kráľovia mag átom uhorským darovali, neboly by jejich vlastnosťou, ale by tiež musely býť statky spoločné! Kam prindeme, jest-li takto vypráváť a takéto zásady nebezpečné rozširovať budeme? Na toto mi dajte odpoveď, p. minister.

Avšak vedieť máte, p. minister! že 10 millionov katolíkov stojí za chrbtom naším. Už chvála Bohu, nespíme! už sa katolíci zobudili! my neprosíme o milosť, ale žiadame také práva, jakými vládnu iní; a my to, čo naše jest, aby sa nám vydalo, požadujeme. A pána ministra povinnosť je jednomu pravdu a právo tak merať, jako druhému.

A včul chcem jednu vec podotknúť, ktorá sa tu ešte málo pretriasala. Jestli volaktorí svetskí, lebo rehoľníckí kňaz apostatuje, to jest vieru zapre a z cirkve vystúpi, pán minister s radosťou ho prijma, a obyčajne do katolíckeho gymnasia za profesora osadí. Aj vlni jedného takého apostatu do gymnasia katolíckeho v Ujvidiku osadil. — No p. minister! čo si myslíte, že takéto zachádzanie katolíkov neboli? Prečo takýchto apostatov nepošete k tým, ku ktorým prestúpili. Smutná to vec, jestli sama vláda, ktorá jestli sa udržať chce, na mravnosti založená býť musí, jestli sama vláda nemravnosti a zrušenej prísahy dvere otvára! A či tá nevinná mládež, ktorej za učiteľa ustanovili človeka takého, ktorí vieru svú zaprel, a prísahu svú zrušil, či tá nevinná mládež nemusí vo svéj viere býť oklätá? A či toto za maličkosť pokladajú!? Podivná vec je tá statečnosť! Jestli neкто statečne své slovo nezadrží, tomu človek gavalírsky ruku nepodá; jestli neкто prísahu svú zruší, od toho každý bočí; — a toho, ktorý nielen svoju prísahu zruší, ale aj tú spoločnosť, ktorá ho z mnohými nákladky vyučil dala, ešte aj obkradne; toho prijímajú stateční ľudia, toho primajú gavalíri, toho prijíma aj sama vláda! Tak sa zdá; jako by statečnosť dvojake zákonné knihy mala, a však pravá len jedna býť môže. (Tak je, tak je; ľavá strana).

Stá a stá rokov katolíctvo učilo a vychovávalo národ náš. Z katolíckych škôl pochádzali najväčší hrdinovia národa našeho, ktorí krajinu bránili a za ňu hotoví boli aj zomreť. A predsa p. minister v tom odpise, ktorý ku autonomickej komissii poslal, hovorí, „že keby sa školy katolíckom odevzdali, že by tým kultúra národná v nebezpečnosť upadla.“ — No p. minister, takéto utrhanie katolíci už dávno nepočuli! Čo znamenajú vaše slová? To! že by katolíci bez vládneho dozorstva nemohli býť dobrí vlastenci, že by katolíci bez vládneho tútorstva nemohli mládež

v duchu národnem vychovávať. A predseda pán Fraňo Komlóssy pred dvoma dňami vychvaľoval pána ministra, a od neho očakáva šťastné rozlúštenie kongruy a autonómie. (Z ľavej strany: aby mohol biskupom sa stať).

No! čo sa kongruy dotýka — vláda dosť do-svedčila, ako nám dobre praje, s tým, že pri popise kongruy nám pod pokutou naložila, aby sme za udržovanie kaplána sa neopovážili viac rátať, ako 200 zlatých. — No moji páni, súdte sami, či je možno jedného človeka s poriadnym stolom, vínom, prádlom, obsluhou a kurivom ročne za 200 zlatých zaplatiť? Ano pán minister! my takú kongruu nežiadame, ktorú by sme len za predaj našej slobody a neodvislosti sebe zakúpili museli. Nám je naša neodvislosť a sloboda milšia, ako chleba omrvinky. Ja tú slobodu, že v takejto vznešenej spoločnosti, tu pred celou krajinou slobodne vyprávať môžem, nedám za celý svet.

Čo sa ale autonómie týče, však kto odpis pána ministra výšespomenutý prečítal, ten vie, koľko hodín bilo. — Jestli vláda katolíckej autonómii nedá právo, svojich biskupov vyznačiť, jestli nám nevydá to, čo naše je, jestli nám nedá právo nad našimi školami; vtedy nech si ju zadrží, mi takú autonómiu nežiadame!

A včul sa musím zas navrátiť ku p. Komlóssymu. Poznal som dvoch veľkých antisemitov; jeden je p. Komlóssy, a druhý p. Zimándy! Títo boli tak tuhi antisemiti, že na raz ministra Treforta ku zutekaniu z tejto snemovne donútili. — Zimándy je včul farárom, ku zásadám svojim verným až do včulku zostal, čo pri ňom chválím. Žije pre svojich farníkov a farníkom svojim vystavil peknú školu a peknú škôľu. (Nech žije! Javica). Druhý ale pán bol veľký antisemita, a včul je filosemita. (Jeden hlas: chce sa stať biskupom!) prečo? to on dobre vie. O cisarovi Julianovi som čítal, že išol so svojimi radcami na prechádzku; a videl v jednej ohavnej špíne kus zlata, žiaden z radcov jeho nechcel ten kus zlata odtiaľ vyňať, lebo sa im hnusilo; tedy cisar sa sohnul, kus zlata z miesta špinavého vyňal, ovažal, a povedal: každý choseň dobre voňa, odkáďkoľvek pochádza!

A včul sa zas navrátiť k tomu odpisu pána ministra, v ktorom tak veľmi podezrieva katolíkov. Neopohybujem o tom, že p. minister dobre zná dejiny krajiny našej; lenže pred prachom očí zatvára! A včul sa pýtam! Či sa tí znamenití mužovia, ktorým Jeho Jasnosť pán a kráľ pomníky vystavil dá, nevychovali sa v školách katolíckych? Či sa tí najväčší hrdinovia krajiny, ako bol Zrinyi Miklós, Siaty Kapistrán Ján, Hunyady Ján, Hunyady Mátyás, a mnohí iní nevychovali sa v školách katolíckych? Či sa tí najmúdrejší mužovia krajiny, ako bol Deák Ferencz, Szechényi Štefan, Pázmán Peter, a mnohí iní nevychovali sa v školách katolíckych? Nech sa ľubi nech ide p. minister do Prešporka, do Trnavy, do Nitry, do Levic, do Štiavnice atď a prezrite tý tabule, ktoré na gymnasiách zapravené sú, a prečítajte nápisy, a presvedčte sa o tom, že tieto budoviská z najväčšej stránky skrz katolíckych biskupov, a z čiastky od nábožných katolíckych magnátov vybudované a založené boli. — Ráčneť mi jedného biskupa katolíckého menovať, na ktorého sídelnom mieste by vyššie školy skrz biskupa vystavené a založené neboli. A predseda to tvrdí, že katolícké školy neni sú vlastenecké, je vec nespravodlivá. Všetak do roku 1848. vláda žiadnej školy nemala; a do tohoto roku sa o školy nestarala; len od osemaštyricátého roku sa vláda stará o školy, a zvláštne stará sa o to, aby katolícké školy dekatolizovala.

A včul chcem nečo spomenúť, a vopred značím, že to ne z nenávisťi proti iným náboženstvám povedať žiadam. Pred dvoma rokmi sme 251 420 zl. jakožto podporu na školy protestantom urobili. A protestanti pri tejto veľkej podpore slobodne vladnu so svojimi školami, a naša vláda nič nedá, a s našimi školami rozkazuje. Aj toto je po pravde?! Či my replatíme daň ku tým 16 millionom, ktoré na učbu určené sú? Všetak my dve tretiny platíme, lebo nás je 10 millionov.

Tak veľmi vychvaľujú tí vládne školy, a náboženské obzľáštne katolícké hania. No jestli tí vládne školy sú tak výchytrné, všetak už od 50 rokov uvedené sú; nech oni ukážu jedného muža, ktorý z týchto škôľ vyšiel, a ktorý by sa s Deákom, so Szechényim srovnať sa mohol? Vyučujú mnohých, ale vychovávajú zriedkavých.

Jednu veľkú chybu badám pri vyučovaní mládeže, a to odporúčam uvážiť pánu ministrovi! a chyba tá je v tom, že včul len na tom pracujú, aby hlavu mládeže všemožnými vedomosťami naplnili, ale o to nestoja, aby mládež k statočnosti, k bohobojnosti, k svedomitosti vedená bola, preto aj včul vychádzajú múdri ľudia zo školy, ale málo je medzi nimi dobrých a mravných. Chyba je v tom, že mládež len vyučujú, ale nevychováujú; a čím učenejší je človek, jestli svedomia a bohobojnosti nemá, tým je pre spoločnosť nebezpečnejší.

Ešte jedno pripomenem, a to je preplnenie škôľ. Jestli vo volaktorej škole mnoho je detí, p. minister hneď nariadi, aby vlastníci školy rovnobežnú triedu otvorili, takú s novým učiteľom zaplatili a nové farchy znášali.

Odkiaľ pochádza toto preplnenie škôľ? Ztadiaľ, že mnoho židovskej mládeže do škôľ katolíckych sa tisne. Vec dokážem. Podľa výkazu ministra, vlni chodilo do gymnasií 51,716 žakov, a medzi týmito bolo 11.180 židov. Toto dobre treba rozvážiť: grécko katolícké, grécko nesjednotené, luteránske, kalvínské a unitárske deti spolu neurobily toľko, koľko židovské. To aj výkazy a oznamy gymnasií svedčia. V uhvárskom kat. gymnasiu chodilo do školy 134 katolíckych a 173 židovských detí. Vo V. Varadine 101, v Sobote 60, v Trnave 90, v S. Gedíne 150 židovských detí. — Najlepšie to uvidíte p. minister, z výkazov trenčianskeho gymnasia. Tu chodilo do školy 170 katolíckych, a 175 židovských detí. — Na toto gymnasium z katolíckého učebného fondu každoročne 14,400 zlatých sa platí, mimo tých fundácií, ktorými toto gymnasium už predtým vládlo. A tak len v tomto jednom gymnasiu na vyučovanie židovských detí 7200 zl. sa každoročne utrovi z katolíckych peňazí. Je toto po pravde? Jestli p. minister vie nútiť katolíkov k tomu, aby pri preplnení niektorej školy nové triedy otvorili s novými učiteľmi zaplatili a nové farchy znášali, prečo nenúti židov k tomu, aby si pre svoje deti školy stredné vystavili? Všetak peniaze a kupectvo a celý obchod v rukách jejich je! A ani jedno gymnasium nemajú. Len v Budapešti je 200.000 židov, a kde majú gymnasium? Vyrátal som, že tých 11.180 židovských detí by 18 gymnasií potrebovalo, a aj vtedy by 600 detí padlo na jedno gymnasium. A keď p. minister k tomuto jich nútiť nechce, aspoň to nech urídi, aby, keď už darmo užívajú školy katolícké, aspoň aby väčší školský plat platili.

Tam s tej druhej stránky nedávo ktosi sa nám hrozil, že jestli liberalnu vládu slepo nasledovať nebudeme, že nám katolíkom odoberú všetko, čo máme. — Nuž nech odoberú! Snáď to myslíte, páni moji, že

k tomu, aby cirkev katolícka kvitla, nevyhnutelne sú potrebné statky? Oh nie! týto často sú cirkvi na závalu. — Všetk už aj také časy boli, kde pápeži v podzemných ketakomňách bývali, odtiaľ cirkev riadili, a cirkev kvitla.

Samuel Pap.: V stredoveku. Oh nie, napočiatku cirkve. (Smiech.) Pán Pap dobre zná dejiny; však zo škôl štátnych vyšiel. (Veľký smiech). Všetk aj včul slávne panujúci pápež Leo XIII. zbavený je všetkého, a predsa takú vážnosť požíva nielen pred katolíckmi, ale aj pred inými, jakej málo ktorý pápež požíval.

Jestli nám všetko, čo máme, odoberú, netudeme mať takých kňazov, ktorí na spôsob storfarský a varínky sa dajú za ablegátov vyvoliť, a násilne sa sem vtisnú, len preto, aby sa biskupom stať mohli. Ale budeme mať biskupov, ktorých k tomu budú museť chytať. (Hlasitý smiech a schvaľovanie na ľavej strane) — budeme mať biskupov, ktorí na miesto zlatej refaze budú na krku nosiť pátričky s krížom dreveným na prsách, ale v srdci budú mať kríž zlatý. (Tak jest, éljen: na ľavej strane) Budeme mať takých biskupov, ktorí v svojom čase, jestli budú môcť, budú vedieť aj sarlát na seba vziať, ale keď bude treba pravdu zastávať, budú hotoví aj do žalára vstúpiť. (Tak je!) S tým teda, že nám odoberú, čo máme, darmo nás strašíte, — odoberte! ja to už sotva dožijem, ale to viem, že jestli kňaz aj vtedy svojej povinnosti dost učiní, tedy sa nemusí ničoho obávať.

Đurko Kubínyi: to jest, keď dost učiní svojej povinnosti. (Nepokoj na ľavej strane).

Juriss: Ale prosím vás, nefrlíte. Vy tomu nerozumiete (hlasitý smiech) vy sa len smiať viete! — Hovorím, že keď kňaz aj vtedy povinnosť svojim zadosť učiní, vtedy mu sami farníci donesú do domu to, čo potrebovať bude. Keď Bismark pred 20. rokmi v Nemecku prenasledoval katolíckych kňazov, odsúdil jedného biskupa preto, že povinnosť svoju konal, na istú summu peňzí, a ponevác biskup chudobný platiť v stave nebol, dal mu všetko, čo v residencii biskupskej mal, na buben uderiť. Na túto licitáciu dostavil sa aj jeden svetský pán, ktorého biskup nikdy nevidel. Pán tento sám všetko pokúpil, cenu toho zaplatil, a dal všetko do residencie biskupskej nazpák ponosiť. My sa tedy toho nebojíme, že nám všetko odeberú. Nech si odeberú! Ale čo bude potom? To, čo vo Francúzsku a v iných krajinách. Všetko popíšu, a už i pri popise sa dobrá čiastka podľa svedomitosti časov včulajších ztratí; čo zostane, to prínde na buben; a včul páni moji, povedte mi, kto statky týto pokúpi? Snáď katolíci? Všetk už väčšia čiastka našich magnátov aj s chudobným ľudom na vnivoč uvedená jest — povedte mi tedy, kto týto statky cirkevné pokúpi?

Viete, kto? Židia. (Tak je! Iavičiaci). A tak nebudú mať nič ani kňazi, ani krajina. Ale páni moji! kňaz musí byť, lebo keby kňaza nebolo, za 50 rokov by sa ľudia so sekerami vykorenili, jestli ale kňaz byť musí, musí aj z nečoho žiť, a aby žiť môhol, musia ho platiť; a kto bude kňazov platiť? zas len ten ľud chudobný. A toto bude tej veselej komedie smutný koniec!

A včul v krátkosti soberem, čo som obširnejšie povedal, ponižene prosím p. ministra; po 1-ve, aby aj pri školách, aj pri statkoch našich to slovo, tú známku: že katolícke sú, užival; po 2-hé, aby tých kňazov, ktorí z cirkve katolíckej vystúpia, v katolíckých školách neosádzal; ale aby jich k tým náboženstvám, ku ktorým prestúpili, poslal; po 3-tie pro-

sím, aby katolíkov neobrážal, a po 4-té, aby aj nám tak, jako irým, na školy podporu dal; ale tak, aby sme pod dozorstvom vlády, sami si školy svoje sporadovali. Toto je prosba má. Ponevác ale presvedčený som, že včulajš: vychovávanie m'ádeže nielenže není dobré, ale je spolu nebezpečné, útraty na učbu predostrené neprijímam. Živé schvaľovanie a éljenovanie na ľavej strane.

Povedzme len pravdu.

Obloky robíť dajte, obloky! . . . . Úfam, že v tomto novom roku dačo viac zarobím, jako lanského. Počiatok je nie najhorší, čo môžem aj volbe ružomerskej ďakovať. V dolňom L'uptove mi veru dobre ide. Kamkoľvek prídem, všade jest na hrízu oblokov potrepaných. No ja zato nezapláčem, len čím viac, milerád pracujem. — Len mi divné, že samí liberáli mi dávajú prácu. ľudák sa na mňa ani neobzre — bo má obloky celé. Čo-že ste páni liberáli porobili, keď sú obloky celé. Čo-že ste páni liberáli porobili, keď sú obloky vaš: tak doriadene? poriadnemu, statočnému človekovi ešte nikto oblok nezabil, toto mi moja 40-ročná zkušenosť sveta šopce. No ale zato nebojte sa, že vám snáď obloky nepopravím, toho srdca bych zase nemal. Ja som síce ľudákom, vašim protivníkom, ale som — máte vedieť — krestanom, mám lásku k bližnému, tak teda nedám vám zimu trpieť.

V takýchto a podobných myšlienkach zahrúžený, kráčal som s mojim kamarátom dolu L'uptovom. Ponáhľali sme sa do Ružomberka. Cesta sa nám dobre niaňala — už i preto, bo sme po vianočnom odpočinku prvý krát niesli krošňu, čo i z toho pobadá ct. čitateľ, že hore vyšej nový rok spomínam. A druhé i preto sme sa ponáhľali, bo krošňa bola ľahká, prázdna, sklo sme okolo Teplej minuli.

Prišli sme do Ružomberka. Tu nás náš veľkokupec zle privítal, že veru nemá skla ani len do lampasa. Toť ho máš! Čo tu budeme robíť? Počkaj bratku, pôjdeme k židovským sklepníkom, možno, budú mať, dajú nám. „Ach, dajú ti tam — nadhodil kamarát — keď sme my ľudáci“. Dajú, musia dať. — Pravdu si mal, bratku! veru mi ani jeden nedal, čo jako som ho prosil; že som ja vraj ľudák, že som na Hlinku hlasoval, že ma videl tú veľkú zástavu niesť, že mi nedá i nedá. No nech si potkanov trávi ním, a čo mu zvýši, nech ho i so svojou Mámileben pri raňajkách sje. Nazdá sa, že ja bez jeho skla nebudem skláriť? Budeš, neviem čím? keď v celom meste ani len na prsten skla už nedostaneš“ — hovoril smutný môj kamarát.

Kráčali sme ďalej. Okolo srdca bolo nám všelijako. len sme sa premáhali. Tu i tam slovo-dve prenovoril, najviac ale mlčky sme šli. Boli sme vo fabričnej ulici k Bystrici vedúcej.

Obloky rob . . . . . „Ty blázon — okríkol a búšil ma kamarát — veď skla nemáš, čím budeš sklíť?! Pravda, pravda, veď som už od trápenia i zabudol, že je krošňa prázdna na chrťte. Ej, ej, keď mi už ani volať neslobodno!

Bratku môj Jožko! Bystrica ešte ďaleko, kým my skla dostaneme, ošedivíme. Dobre, že mi stará dala tých kabáčov, mali by sme veru aj hlad. No nič to.

L'udák všetko pretrpí. — Boli sme za Ružomberkom. Len kráčajme, bo ten fabričný liberálny dym tri jakosi i väčšmi smrdí, jako predtým.

V Bjelompotoku už-úž som zase chcel zavolať, ale zvedavý pohľad kamaráta ma prebral, už som sa i mrzel. Budeš tu obloky rotiť, keď skla nemáš . . . Cestou idúc, pustili sme sa do rozhovoru o pominulej volbe ružomerskej, v ňomž sme sa obratnými sklármi — v duchovnom smysle byť dokázali. Ano sklármi! Kytu sme narobili aspoň na tri centy, liberálov sme miesili celou cestou až po B. stricu — ale len ústami. I sklo sme zarezali do oblokov, do lampášov, do obrazov — duchovne, bo sme si v svätej pravde vec objasňovali, k zmužilosti a vytrvalosti sme sa povzbudzovali, aby chladná zúfalosť k nám prístupu nemala, aby nám lampáš sv. nádeje čistejšie svietil. I dobré meno bližného sme hájili, by prach očierňujúcich rečí na obraz jeho nesadal.

Na kyt sme miesili liberálov, a veru i zaslúžia. Pravda je síce, že predsedovia volby krajšie sa držali teraz, nežli pred poldruha rokom, lež volba — pre menoslov voličov — nebola tak, jako noviny píšu, nebola v každom ohľade spravodlivo prevedená. — Sami liberáli v deň na námestí ružomerskom si povrávali: dnes už nezvíťazíme, len hrstka nás jest proti ľudákovi. Sám jeden slúžny, keď pred ukončením volby do domu prišiel, povedal: už ľudáci zvíťazia, bo nás už niet nič, a tam ešte stá a stá voličov čaká. A tak aj bolo, bo ešte 3—4 obce mali prísť krem 130 Sličanov hlasovať, keď už liberáli s nutní a zarazení chodili nie po námestí, bo tohoto pravá strana už skoro prázdna bola, lež po uliciach mesta. A tu čo? o 9. hodine večer, ba i prvej ten chýr behal po meste, že sme my ľudáci prepadli. No či jest pravdy na svete? u liberálov — bár je päťorka nie dvojkou — predsa musí byť dvojkou päťorkou; meššina musí prelomiť väčšinu. Ano väčšinou sme boli, nás bolo vyše tisíc sto, a liberálov? neidem ani povedať, bo by som môhol ešte doložiť. Videli sme, koľko ich bolo. Vieme, prečo trpli a bľadli Kónkóbovci po meste, keď videli tú silu ľudových voličov, tých chvojok zelených, proti tým pár pierkam červeným blatom ohádzaným. — Už ráno, každý zdravého rozumu, a nepokazeného srdca človek hovoril, ľudová strana musí vyhrať! — Len odhadzovaním ľudových voličov, čo dľa našej obce súdim — prekrúteným menoslovom a pomocou notárov vyhrala liberálna strana. Keď len po tri odhodené hlasy rátame, pri 63 obciach učin to už 195 hlasov, a boly obce, kde i 4—6 hlasov odhodili pre chudobný menoslov. Nám sklárom asi šiestim hlas neprijali, čo pripisujeme tomu, že mená niektorých nás sú prevrátené v menoslove voličov, roky naše buď zvýšené, buď zmenšené sa v ňom nachodia. Ale i sám notár — meno jeho neviem — ktorému my sklári väčšiu polovicu chleba podávame, ktorý z nás žije, nástojil, aby nás odhadzoval predsa, keď sa totižto o nejednom bol vyslovil: „tento nemá hlas — tento nič nemá — tento je nie z Borového; — tak na pr. nepoznal pri volbe Vendela Krivuš Tomaška, ale u rychtára, keď daň prinesie, ho pozná? A jakože kto do menoslova by prišiel? Keď by nič nemal? Ktorýže ľudák — keby hlasu nemal — opovážil by sa ísť hlasovať, keď toľko četníkov a vojakov jest po všetky strany? A toto isté i mne sa opovážil povedať, že ja hlasu nemám; škoda, že som si daňovú knižočku nepriniesol, bol by som mu oči otvoril. — No nič to. Ešte sa ani notárovi tak nedivím, bo on musí tak tancovať, jako mu pískajú. Len už

ten menoslov pofalšovaný mi do hlavy neide; preň niektorí z nás odhodení boli. A tu vidím diabolskú podlosť! Jakoby nie, keď Ján Zuberá (z Prosieka) Jozefom, Jána Kolek (z Mal. Borového) Tomášom, Hromeke Stolárikom, Váleka Valanom, Gajdošika Gardssikom, Kassáka Kassanom, dvoch Lissiakov Šišiakmi, Kučeru Kucuroom, Kučmika Kucreniakom napísali. Pravda je síce, že z tých 10-tich piatim a či šiestim prijatý bol hlas: lež, rech by bol býval iný predsedom — všetci by boli bývali odhodení. — Pre menoslov teda mnohé hlasy pošly. Tu sa notár ohlásil nevedel, že takých niet v obci, že je to chyba v menoslove nevedel povedať predsedovi, že v Borovom niet Ššiaka, lež Lišiaka, ktorý právom hlas oddáva. Tu mlčal notár, súc rád, že dvaja Lišiaci sú hlasu pozbavení. Bál sa pravdu povedať. Som zvedavý, či od Šišiakov, a či od Lišiakov bude daň pýtať?

Mne držanie sa niektorých liberálov pri volbe sa nepáčilo. Keď sme my sklári hlasovať šli, počtom 54-ia, hneď sa našiel jeden pisárik, ktorý nás jako ovce čítal. Čo mal do nás? ak iste zo zúflosti nás čítal; a pre toto jeden z našich sklárov ho aj vyhrešil, hneď mu prešla chuť ďalej nás čítať. Iní chodili vždy von a dnu; až ich mráz oblieval, keď 54 sklárov z Veľkého a Malého-Borového, a predtým 22 sklárov z Húta a za nami vyše 70 Kračancov a Matťašovenov prišlo ku predsedovi, a smelo hlasovali na Hlinku. Bolo badať zrátok na liberáloch, a to tým viac, keď predsedovi na slová: „teraz prídu Angyalisti“ (sklári), povedano bolo: niet ani jedného. Sláva týmto teraz spomenutým obciam; sláva vám! dokázali ste, že ste udatnými kresťanmi, pekný príklad dali ste všetkým ostatným. Sáva vám Hufania a Malcborovci, že ste sa dvom k vám vyslaním liberálom nedali zviať. Staťočnými ste, že ste vaše presvedčenie nezapredali, zrejma vaša neohrozenosť, ktorí ste na bojišti boli?

Krem teraz spomenutých príčin, pre ktoré my ľudáci potlačené sme boli, pre ktoré naša väčšina umenšila sa, bolo isté, že niektorí liberáli na našu stranu potajomky sa dostali; čo zamýšľali u nás robiť, neviem, len to viem, že sa trom-štyrom veru i po chrbáte, i po hlave dostalo, tak že len v úteku sa obranili. Veru z nás ani jeden neprekročil potok k liberálom na pravú stranu; prečo? keď nás skoro ešte raz toľko bolo, jako liberálov.

No ale i to spomnem, a to s bôľom srdca, že niektorí naši páni farári nedokázali sa byť dobrými pastiermi oviec svojích, sú len najomníkmi, len k tej hrude zemskej majú zrak opretý; nevedia, alebo nechcú vedieť, že ľudová strana je k tomu povolaná, aby bola nepremožiteľným štítom cirkve Kristovej, pancierom chudobného ľudu. Ó! jako len pozrete do očí vašim pánom bratom, jako pôjdete mestom Ružomberkom, v ktorom sa ozývalo: nech žije Hlinka. Verejné pohoršenie verejne napravte?

Toto nás rmúti! No nič to. Jest o mnoho viac, čo nás teší. Neklesajme! slabosť, chladnosť preč od nás! Mnoho sme dokázali! Pán kandidát ľudovej strany, dôstojný pán Hlinka pyšný môže byť na tú toľkú dôveru, pyšný na to, že navzdor bezsytnej žranici liberálnej, puhým slovom, mudrymi rečami väčšnu pritiahol na ľavý bok námestia ružomerského. Neklesajme! nie sme my vo vine, že sme prepadli. Silnejšie sme stáli, nežli r. 1896. Prijmime naše potlačenie od Boha za zkušku; Boh vie, čo činí. Nechá nejzdnu vec i padnúť, len aby skvelejšie zvíťazila!

Ešte jedno! Maľko Kurajda, môj priateľ, moja

rodina, ten väzeň mi prišiel do umu. A tu mi oči slzia, keď si naň pomyslím, že takého statočného starčeka, Palugyay predseďa, bez viny dal zatvorit. Ano bez viny! Z toho, že našiel meno: Matej Kurajda v menoslove belasou ceruzou už poznačené, nazdal sa, že druhý raz prišiel hlasovať. I hodil ceruzu na stôl, nehneval sa rieknuc: ešte 6 razi budete hlas oddávať, a dal ho pojať do žalára — bez viny; bo ten poznačený Matej Kurajda má doložené „mladší,“ a je synom tohoto uväzveného; obidvaja majú hlasy; predtým teda syn hlasoval. Cnudák Karček ani nevedel, čo sa s ním robí. Že ale len raz bol hlasovať, a nie 2 razy, sem pripojené svedectvo svedčí:

My nižepodpísaní týmto hodnoverne sa osvedčujeme, že náš spoluobčan Matej Kurajda starší, volič okresu ružomerského, len jeden raz vstúpil k výboru hlasy odoberajúcemu, len jeden raz, a nie 2 razy hlasoval na Hlinku. Toto sme hotoví aj prisahou potvrdiť. M. Borove, dňa 5. febr. 1898. — 18 podpísaných — Čo na toto povie pán predseďa volby? A keby vedel jak statočný starček je muž ten, ktorý ani za 1000 zl. by nešiel druhý raz hlasovať, a ľudí klamať. — I tohoto hlas teda nespravodlivo bol odhodný, jako aj inim piatim horespomenutým. Ty chudobný človeče len plať vysokú daň; a ešte tebe ani hlasu neprijmu, len preto, že si v menoslove ináč zapísaný. — Jako ozaj len šmakuje osvietenému p. Angyalovi, ministeriálnemu radcovi takýto mandát? . . .

. . . Prišli sme do Bystrice, nakúpili sme skla, a teraz už obidvaja voláme: Obloky robíť dajte, obloky! Písano na novom lupčanskom železnom moste. Z nárekov jedného sklá a napísal jedon kajúci Angyalov

Korteš.

20 rokov je pápežom Lew XIII. 20. febr. totižto minulo tomu 20 rokov, že sídení kardinali zvolili ho za hl. pastiera cirkve katolíckej. Číňme vďaky Otcu nebeskému a modlíme sa za pápeža Leva XIII, aby tak blahodarne ešte roky a roky spravoval našu cirkev.

Ostrov Kreta a grécke knieža Juraj. Krestanskí obyvatelia Kréty sišli sa na poradu, na ktorej usniesli sa, že ani dočasne, ani konečne nechcú, aby vlády a državy iného kandidovali za správcu Kréty, jako grécke knieža Juraja. Ináč vraj čudné výsledky by sa mohly očikáť.

Krestanský socialismus. Vacovský biskup nechal nedávno k sebe zavolať miestneho mešťanostu a kráľovského notára, ktorým 80-tisíc korún odovzdal na sirotnicu. Vodcovia socialistov! Čo ste už kedy dali na takýto šlachetný cieľ? Pravda, vy len pýtate viete, dať ale nie.

Pozdravený Markovič Gr. a dr. Ferdinand Zichy následovne pozdravil Jána Markoviča, bývalého to kandidáta ľudovej strany vo Varíne: Veľkomožný Pane! Ani opísať som nenie v stave to, jako mi je ľúto, že Vaše namáhanie bez výsledku zostalo, ktoré ste podujali v záujme cirkve a viere našej. To všetko

len Boh zná dobre a je v stave odmeniť. My aspoň uznanie a povďačnosť svoju vyslovíť uznávame za svoju povinnosť. Spolu neodhadzujeme sa od dašej práce a nádeje. Dúfame v Bohu a v jeho pomoci, usťokajte sa s jeho svätou vôľou. Prijmite, Veľkomožný Pane, moju úctu, zadržte ma i ďalej vo vašej priazni v Bpešti, 16. febr. 1898. Verný čiteľ váš Ferdinand Zichy.

33 sobášov bolo v jeden deň v Jozefove budapeštianskom, v posledniu ľašiankovú nedelu. V mnohých aj väčších farnosťach celý rok nenie viac sobášov. — Krstov ale aj päťdesiat je v daktorú nedelu po poludní.

Milosť Ducha sv. Vo Vámos-Ladányi (tek. stol.) Julianna Kulčarová i s malou dcérou opustila vieru kalvinskú a navrátila sa do lona cirkve katolíckej.

Návrat. V maďarskej obci v Patke opustil kalvinské náboženstvo Jožko Mérei a navrátil sa do lona cirkve katolíckej. Tento mladík je ešte len 18 rokov starý.

Požiar. V Cernabare (torontálska st.) ukrutný požiar zúril vprostreď februára. Len to, čo statkárovi Montagovi zhorelo, obnáša vyše 8-tisíc zl.

Nový potravný spolok utvoril sa v šarišskom Zborove. Tento spolok vyzýva všetkých veľkopcov, ktorí by mu lífrovať chceli, aby mu poslali cenoslov tovaru.

Raste počet katolíkov. V brittských osadách na ostrovoch v r. 1840 bolo do hromady 1 mill. 395 700 ľudí katolíckych; v minulom roku ale 5 mill. 22,672 kath. duší.

Širi sa katolíctvo. V Szécsenyi 27. januára Terezia Gulyás i s dvoma dcérami opustila protestantskú vieru a stala sa katolíčkou, tak tiež aj Pavél Fekete. — V Kaplonyi veľkom. pani Ida Récze opustila náboženstvo kalvinské; v Magyar-Peterde Judita Rémes prestala byť tiež kalvínkou. Tieto všetky duše navrátily sa do lona cirkve katolíckej. — V Rábe professor gymnastiky, predtým kalvín, složil vyznanie viery katolíckej.

Zolu odsúdila tlačová porota vo Francúzsku na 1400 zl. peňažnej pokuty a rok si posedí v chládku. Tento spisovateľ nehanebných románov totižto napadol vojenskú súdnu stolicu, jako sa opovážila vlastizradcu žida Dreyfussa odsúdiť, na silu chcel zločin žida na grófa Esterházyho svaliť. Ale zle mu to vypáľilo. Toho redaktora, ktorý uverejnil urážajúce články Zolové, odsúdili na 14000 zl. peňažnej pokuty a na 4 mesiace do väzenia.

Pút do Rímu. Na pamiatku toho, že pápež Lew XIII. je 20 ročným hl. pastierom celej cirkve a 60 ročným kňazom, povedie budapeštiansky kaplán G. König pút do Rímu. Pútnici pohnú sa 22-ho marča. Cena cesty: I. trieda: 180 zl.; II. trieda: 140 zl.; III. trieda 55 zl. — Prosíme čím skorej peniaze poslať správcovi a riaditeľovi pútu: Gustáv König (Bpešť, (I. Krisztina-város, r. k. plebania.)

Matrikárske farchy. V Rábe mešťanosta Zechmeister predostrel výborníkom návrh, aby sa zadala prosba na ministra vnútra, že by im s krku sňal matrikárske farchy, lebo vraj mesto nanie v stave ďalej ich znášať.

Rabínov syn, Naco Kallmann nechcel byť židovským rabínom, ako jeho otec vo Vérteši, lež radšej chcel byť socialistickým buričom. Búril tamajšiu sedlač, povadil sa aj s Deziderom Ledgom (veľstatkárom), ktorý mu masné zaucho vylepil. Na to v socialistickom časopise hrozne napadol tohoto statkára jakýsi Hugo Grossman (sotva je pokrstný;) tlačová pravota odsúdila ho. Odsúdený je teraz na mesiac do žalára a na 50 zl. peňažnej pokuty.

— **Žaloba.** Pri Čaci robotníci kamennej bane oznámili vrchnosti Leva Austerlica a Ludviga Donata, ktorí vraj len v tom páde im dajú stálej roboty, jestli im vodca každého oddielu týždenne 4—5 zl. dá. Robotníci rovno na ministra sa obrátili. Vyšetovanie, ktoré minister pod istým zavedie, objaví, či sú tí dvaja naozaj vinní v tom, alebo nie.

Židovská banda pred súdom. Žid S. Weisz, kúpil si sk'ep na víno za 15-tisíc zl. v Debrecíne, zaplatil ale 2000 zl., ktorá summa tiež len vypožičaná bola. Súd ho odsúdil pre šújárstvo, falošnú prísahu atď. Pokračovanie zavedené je aj proti štyrom kamarátom jeho.

Zhabané volebné právo. Už nielen na Horniakoch, lež i na Dolniakoch znižuje sa počet voličov. Ku príkladu v somlyóvásárhelyskom volebnom okrese je len 2684 voličov, kdežto v r. 1896. bolo 2934. Vo vesprímskej stolici o 546 voličov je mien, nežli v r. 1896.

DOPISY.

VEL'KÁ SOCINA. 18. februara 1898.

Velactená Redakcia!

Už tretí rok, jak čítame nášeho milého Krestana, a ešte sme sa nesišli so žiadnym dopisom z našej dedinky v ňom; tedy ja roľník berem pero do ruky a chcem sdeliť našim čitateľom milého Krestana, že i my sme sa už zo spánku prebudili v našej šarišskej stolici. Preďsa ešte žije duch kresťanský v našich pánoch jak duhovných, tak i svetských. Lebo nám založili gazdovsko potravný spolok, čo sme srdečne privítali, ponevác sme to čítali: Krestania, kupujte len u krestanov.

Krivonosí, keď sa dozvedeli, že my sme ten spolok založili, ešte krivšie nosy mali; a dali sme im práce, lebo tomu tri týždne, jako ho máme, teda tí krivonosí sedajú do voza a vždy len behajú, jako by nám mohli prekaziť; lenže to už všetko darmo, lebo už sme oči otvorili v našej doline. Teraz už nám i na naše kresťansko-katolícke chrámy veľké summy peňazí núkajú; len aby oni v tých spolkoch zas pánmi boli, ale my už so židákami viacej nič mať nechceme.
S Bohom. *Sarišan.*

MOSKVA, 24. februara 1898.

Vážna Redakcia!

Jako je to v tej našej krajine? Nedobre je to s tou našou krajinou. Kto pozorne sprevádza, čo sa to u nás robí, musí z celého srdca smútiť nad veľkým

nešťastím našim, deň čo deň smutnejšie to vyzerá u nás. Hlboká nespokojnosť obyvateľstva, zmáhajúca sa chudoba, hnusné svetárstvo, mravná spustlosť, nevera, odvracanie sa od Boha a Jeho zákonov šíri sa, jako mor, a seje sa nielen do srdc boháčov, ale vkráda sa i do chalúp chudoby a váľa oltáre Božie i tam, kde dosiaľ iba pevná viera chránila ľudské duše pred zahynutím!

Cez ťažké trápenie prechádza dobrý ľud náš, a zdá sa, že trápeniu tomuto nenie ešte koniec. Veď, čo mal dosiaľ mozole na rukách, hladný žalúdok, chatrnú odev, a tej hnusnej besnice, ktorou otravoval ho krčnár špekulujúci na jeho majetok a prácu.

Šafárenie rozličných liberalných vlád zasiahlo nám až na hrdlo, život tak zdrazil, že je bremenom, porcie sú tak veľké, že jedna rodina aby ich mohla zaplatiť, musí pol roka nane pracovať. Či kto zahyne hladom, o to sa nikto nestará. Hlavná vec je, aby sa dane zaplatily. Bez škol vzdelania, bez podpory a ochrany úradov na skalnatej neúrodnej pôde, v boji s úžerníkmi, v boji so židovstvom ničiacim ľud pálenečnou besnicou, bez zárobkov musel žiť pracovitý a čestný Slovák roľník opustený od všetkých. Úrady iba rozkazujú mu: plať, mlč, poslušaj, a potom keď o majetok prídeš, utekaj do Ameriky, do Ruska, do Pruska atď.

Dalej nesiahla ich starosť. Ľud zostal bez škôl, bez práv, remeslá zanikly, židovstvo opanovalo kúpectvá a obchody, naše kraje staly sa hniezdami biedy korheľstva a poníženia. Ale nato nedbal nikto. Páni jedli, pili, zabavovali sa a úradovali. Mysleli si, že tým lepšie, keď je ľud sprostý, lebo so sprostým človekom možno robiť, čo sa komu ľúbi. Možno ho zvrtať, ekzecirovať, oberať, brať mu groše, rozkazovať mu, oberať ho o občanské práva, slovom môže ponadeň bičom zavracať ho, jako nemé stádo!

I odoberali mu práva deň po deň. Zakazovali mu, že nesmie si voliť dľa svojej vôle rychtára, nesmie notára, nie lekára, oklamali ho pri volbách stolicných i snemových. Keď sa kto ozval proti takej nespravodlivosti, úrady ho počaly prerastledovať, nadsaly mu do vlastizradcov a neuspokojily sa, kým ho nezničily, z úradov a zo súdov vytisly jeho reč; a Boh toho chráň, kto dával ľudu knihu do ruky, knihu, ktorá by ho bola naučila poznať občanské práva! Na toho išli žandarmi, vojskom, žalármi, vyhánaním ho z úradu.

A keď si človek pomyslí na tento ubohý ľud, ktorý roztratený je po tom cudzom svete!

Pomyslite si, drahí čitatelia, jaký má tento ubohý ľud život, keď je dva-tri roky preč zo svojho príbytku, čo sa neuvidí so svojou rodinkou. A chudák keď ešte prinde domov, jeho vlastné decko pred ním uteká, čo za toľký čas už nepozná svojho vlastného otca.

A ícik sa smeje nad týmto ubohým životom Slovákovým. Pre zlé šafárenie vlád a židákov nevie sa ľud pohnúť, musí treť biedu, zápasit s dlhami!

A remeselníci? Tých skoro už ani niet, ako by ich povodeň bola odniesla. Remeslá sú zničené židovstvom, ktorí robia s veľkým kapitálom. Dávajú výrobky svoje tak lacno, že remeselník s nimi konkurovať nemôže. Hľa takto je to u nás, ba ešte čo bude!

S tým posielam našim bratom rodákom srdečný pozdrav!

Kisuca Kisuca, tá dlhá dolinka.

čo na teba myslím, bolí ma hlavenka.

Prosté a figliarske nápady.

Čudný rozhovor.

Dvaja antisemiti showarajú sa v železničnom vozni, a jeden lepšie čese jazykom židov, nežli druhý. Ten jeden ale veľmi ostro sa vyslovil, reknúc:

Však je len aj prašivcov medzi tými židmi.

Žid v kútiku učupený už to nemôhol znieť a prehovoril:

Aj medzi kresťanmi sú prašivci.

No ale kresťanský figliar odsekne mu.

Ano, aj medzi kresťanmi sú prašivci, a to sú tí, ktorí z gšeftových ohľadov v dospelom veku nechali pokrstiť sa.

Žid viac neprehovoril, bárs ešte tuhšie napádali tí dvaja židov.

Manžel: Vieš, čo, moja, len 20 zl. mám teraz; tedy drž sa toho keď budeš na šaty kupovať.

Manželka: No dobre, ostatné na konto rôjde, pravda.

Divadelníčka: Dnes ste ma prvý krát slyšali spievať.

Ggerl: Nie, posledný krát.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „*Krešťan*“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu, alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Andrej Djuračka. Ruttky. Vašu summu milodarov sme už vykázali. Hneď v tom týždni sa to stalo, keď sme peniaze dostali. *Jaké prasa, taký kvik* Škoda, že ste svoje meno nepodpisali; aspoň by sme boli ho sdělili tomu velebnému, ktorý ten dopis písal. Nás múdre nikto nemôže napadnúť za dopisy, ktoré z vidieku prichádzajú. Ináč aj my vravíme: „S Bohom.“ — *Štiavnica E. Filkorn* Váš výborný článok v „*Nášej Nádeji*“ uverejníme, lebo v *Krešťane* dlho by ste museli naň čakať. — *Štefan Kr.* Nevypísali ste, kde bývate; preto sme nemohli nechať do *Krešťana* skočiť váš dopis. — *O. R.* Teraz toľká je zásoba, že vás o trpezlivosť prosíme. Dopisov ale i viac by mohlo byť. — *Prievidza Jozef V.* Knihpredavač v Trnave a *Rózsa Kálmán* és neje v Budapešti (VIII. Szentkiraly u. 30). Spolok Sväťovojeťský v Trnave. — *Višňové.* Len častejšie. Od vás to vystane, lebo však hovorí sa; kde fúzy, tam rozum. — *Nádaš. N. R.* Nepoznáme ho; to múdro činí, že je taký usilovný. Vašej starej pozedzte, aby nestarala sa o to. Náhlady pobe-

hajov netreba všímať si. — *Kocurice.* Nevieme. Toľko ale môžeme vám povedať, aby ste nesedali podomníkom čambľavým na lep. — *Malženice. J. B.* Prečo ste tak ticho? či ste nedostali moje riadky? — *Čaca.* Tak chytro to šo? Predsa by lepšie bolo bývalo nižšej rady držať sa. No vieme, vy si myslíte: Zadnie kolesá sem, zadnie kolesá ta, nech len predie sú namastené. — *Harasti. Sväťoábrahamská Magda.* Pán Boh zaplac to nádherné uhostenie. Keby vám len Pán Boh zdravie dal; báčinkovi pozdrav! — *Kulifaj.* Nedázte čerta, lebo to obanovať môžete. Kto sa s chňom zaberá, jabko sa opáli. Ináč všetko dobré prajeme vám. — *Chamajdák. Urmín.* Lúto je nám vás; lenže kto môže za to? Keď je blato, dobrý vietor vyfúka to! Nerobte si nič z toho. — *Antisemit.* Nevieme, ako smýšľa teraz Komlóssy o židoch, v Stupave podporovali ho židia, nuž sotva je im nepriateľom. — *Chalan.* Ten rabín je tedy kohútovi podobný; lebo aj kohút, keď spieva, zažmuréné má oči. — *Habakuk.* Dľa mena sme si mysleli, že ste vy žid. Ináč vás nos sme ešte nevideli, nádej máme, že nenie dzobáku podobný. — *Orešany.* Nenie lepšie, jako dobre. Preto ale nespoliehajte sa na takých fiktusov, ponevác po dobrom nasleduje zlé. — *Neverec.* Nčo to už toľko dokazujete, však keď je to pravda, netreba to tak tvrdiť, či neviete, že sa hovorí: kto na pravdu svedčí: ten je huncut a ší? — *Odsekalorčan.* Len i ďalej tak hersky, bárs viete aj uhersky. Mnohí obciujú vás a vašu dedinu. Hja, keď je len ostrý špic vášho pera. — *Čaca.* Srdečný pozdrav, úprimné pranie blaha. Taký pán, ktorý vo vrecku nosí železnicu, mohol by si dakedy aj sem zaskočiť. Jeden-dva dni nenaplnia boľastou vašu hlavu. — *Čachtice Sedliak.* To je pekná vec. Ja som už pol sveta pochodil, lebo aj v Čachticach som nielen bol, lež aj býval. — *Opýtajte sa, Podkylavčan,* či je ten váš kmotor z Mokrej Štvrť? — *Višňové.* Len častejšie píšete. Duchovného pána pozdravujem pristeľsky. — *Podkylava.* Kto to vedel? Váš starý otec sotva sa dožil takého figlu. Najlepšie je na nos mieriť a neškúliť pri tom.

Solu tu upozorňujeme ct predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý te nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Ved to potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osov, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyslné.

Vyzvanie k predplateniu.

Už častejšie bola o tom reč v tomto časopise, jak veľkej povahy je to pre vieru, pre mravy, pre blahobyt tela i duše ľudu, aby sa kresťanská llač čím viac rozšírila. Lenže bez peňažnej podpory je to nemožné.

Práve preto vyzývame cien. predplatiteľov „Krestana“, aby čím skorej zaslali svoje predplatky, lebo i my máme výdavky. Predplatná cena je na inom mieste „Krestana“ naznačená.

Všetkých ct. predplatiteľov prosíme, aby ráčili čím skorej svoju dlžobu vyrovnať, pretože im ináč už od najbližšieho čísla nebude Krestan chodiť.

S úctou

Vydavateľstvo.

UPOZORNENIE.

Sväto-Štefanský Kalendár

už sa minul do posledného výtisku. „Veľký kresťanský kalendár ľudovej strany“ ale ešte vždy sa môže dostať.

Knižná polica.

Mesačník „Naša Nádej“ rečený vrele odporúčame ct. čitateľom. Obyčajne na 24 stranách on vychádza každý mesiac. Tieto sošity majú za cieľ rozširovať poklonu k prev. Sviatosti Oltárnej. Cena na celý rok 80 kr. Zvlášte duchovným a ruženským spolkom ich odporúčame do priazne. Objednať sa môže tento mesačník u dp. kaplána Michala Varga vo Vacove (Vác).

„**Veľká Novina**“, čili la salettské pro- roctvo, ktoré vzťahuje sa na koniec sveta, a ktoré Panna Maria dvom pastierskym deťom sdělila. Cena 25 kr. — **Veľká pliaga sveta**. 120 strán obsahujúce dielo toto vysvetľuje veľkú novinu. Opisuje boj Anc krista s Eliášom a Henochom, opisuje i to, v jakom tele budeme vzkriesení, kde budeme bývať, čo budeme jiest atď. Cena 70 kr. — Tieto diela razom objednané stoja 80 kr., dostať ich u

dp. kaplána Michala Varga vo Vacove (Vác). Vrele ich odporúčam.

Modliaca a poučujúca knižka

„Príprava ku svätej spovedi a prijímaniu“ ešte vždy sa môže objednať u veľk. panej Lujzy Čery (Bpest, VI. Podmanický u. 15.). Soslavenčil ju Jozef Janda. Okrem všetkých potrebných modlitieb obsahuje toto dielo základné poučenie o tom, ako sa má ne hodne pripraviť k sv. spovedi a sv. prijímaniu? Nielen deti, lež i dospelí veľa sa môžu z tej knižky poučiť. Cena (broš.) 10, (iaz.) 15 kr.; tak lacnej inej modliacej knižky v slovenskej reči nenie na svete. Zvlášte pp. duchovní a učítelia by ju mali rozširovať.

„Návodná kniha k poklone prev. Sviatosti Oltárnej budapeštianskeho sústredného oltárneho spolku“

už je k dostaniu v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči. „Návodná kniha,“ ktorú p. dr. Ernest Csajka poverený ostrihomskej hlavnej diecezi zhotovil, teší sa veľkému odobieraniu. Pre úlov oltárneho spolku je takrečeno nevyhnutne potrebnou. Veľmi obľahčuje jednohodinné modlenie sa ku prev. Sviatosti Oltárnej. Viazano: 10 kr., v skvostnej väzbe 20 kr. K dostaniu pri predošlom zaslaní peňazí alebo na dobierku, pod touto adressou: „A budapesti közp. Oltár- egyesület vezetősége nek. Budapest, IV. ker., az angol kisasszonyok kolostorában.“

Ohľadom vyhnutia prípadných nedorozumení poznamenáme, že straniva **dočasného od- predaju** len prev. p. dôverníkom diecesanského Oltárneho spolku môžeme „**Návodné knihy**“ doposlať.

Prijímajúce knižočky taktiež v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči sú k dostaniu. Tieto zdarma dávame vstúpiacim údom.

Riaditeľstvo

budapeštianskeho sústr. Oltárneho spolku.

Budapeštianske obchodné zprávy.

1. **Zbožie.** Pšenica (žito) banátske 00—00. — Od Tisy 12.35—13.45. — Od Pešti 12.80—13.50. — Zadunajské 12.90—13.55. — Raz 8.70—8.85.

Jačmeň na krmenie 6.50—6.80. — Do pálenice 7.00—7.50. — Na pivo 8—9.50.

Oves 6.60—6.90.

Kukurica 5.20—5.25.

2. Múka.

0	1	2	3	4	5	6	7
19.60	19.30	19.10	18.80	18.50	18.10	17.80	16.20
			7½	8			
			13.60	8.—			

Otruby fajnové 4.50, grobovité 4.40.

3. **Strovy.** Veľká biela fyzuľa 6.75. — Malá 7.50. Hrach 8.50. — Pšeno 4.75—5.50. Konopné semä 7.25—7.50.

4. **Semä na sejbu.** Červená jatelina 38—45 zl. Staré semä 34—38 zl. — Lucerna 40—50 zl. — Baltacim 13.—13.50. — Muhar 5.75—6 zl. Ladník 6—6.25.

5. **Hyd a vajca.** Kura 60 kr. — Sliepka 70 kr. — Kapún 1 zl. — Morka 2.80. — Krmená hus 3.80. — Kačka 1 zl. — Krmená kačka 1.50. — Vajca 6—7 kusov 20 kr., 32—34 kusy 1 zl.

6. **Svine.** Prasec 1 pár 120—180 kilov 49—51 zl. Staré, 1 pár 400—500 kilov 47—49 zl.

7. **Telce.** Živé 40—46 kr. kilo. Sekané mäso

8. **Masť a slanina.** Sviňská v sudoch 57—59 zl. — Bielotabulová 53—55 zl. (v troch kusoch). — Udená slanina 58—59 zl.

9. **Remeň funtový** od 14—18 kl. tercy 142—144.

10. **Kraviny** vrázkované 5—6 kilové 170—175.

11. **Tefaciny** barnavé 10—13 kl. 390—420.

12. **Potrava.** Seno. Lüčne seno 1.80—2.30 kr. — Slama. Na postielanie 1.40 kr. — Žup 1.60 kr.

Z dovedny rektor: Mikuláš Lepšényi.

Lunge u. Hals

Kräuter-Thee, Russ. Knöterich (Polygonum avic.) ist ein vorzügliches Hausmittel bei allen Erkrankungen der Luftwege. Dieses durch seine wirksamen Eigenschaften bekannte Kraut gedeiht in einzelnen Districten Russlands, wo es eine Höhe bis zu 1 Meter erreicht, nicht zu verwechseln mit dem in Deutschland wachsenden Knöterich. Weidner an *Phthisis, Luftröhren- (Bronchial-)Katarrh, Lungenspitzen-Affektionen, Kehlkopfleidn., Asthma, Athemnoth, Brustbeklemmung, Husten, Heiserkeit, Bluthusten* etc. etc. leidet, namentlich aber derjenige, welcher den Keim zur *Lungenschwindsucht* in sich vermutet, verlange u. bereite sich den Absud dieses Kräutertees, welcher echt in Packeten à 1 Gulden bei **Ernst Weidemann, Liebenburg a. Harz**, erhältlich ist. Brochuren mit ärztlichen Aeusserungen und Attesten gratis.

Herrn E. Weidemann
in **Liebenburg a/H.**

Da 5 Packet Ihres russischen Knöterich so gut gethan, so bitten wir noch per Nachnahme 5 Packete zu senden.

Achtungsvoll

Barmherzige Schwestern, Taufers (Pusterthal) Tirol.

TLAČIAREN SVÄTEHO GERHARDA

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň najne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa týče tyky, od najjednoduchšej až do najkrasnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštno vyzýva pozornosť preveľb. knazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Telefon 61—59.

Svätého — Gerharda

Telefon 61—59.

TLAČIAREN a VYDAVATEĽSTVO KNÍH

BUDAPEŠŤ, VIII. OKRES, PRÁTER-ULICA 44.

odporúča sa na vystavovanie tlačových dielov a síce: týždenníkov, kníh, cenoslovov obežníkov, povolání kariet oddania sa, tanečných poriadkov, náročných oznamov v utešenej podobe a lacnej cene.

Vidiecke objednávania hneď sa prevedú.

Výkaz ceny a jakosti strieborno-ocelovej kosy
„SV. ANTONA“

vďaka pošle hockomu zdarma

JOZEF SOHR

v Somogy-Szill,

jediný rozposielateľ týchto kosí.

Chráňme sa falšovateľov!

Chráňme sa falšovateľov!

U p o z o r n e n i e.

Od niekoľkých rokov v našej vlasti také obchodníctvo sa stvára s kosami a šabírstvo, že sa obávame, a to veľmi základne, že objednatel'ské obecnstvo nebude v stave rozoznať statočného priemyselníka dobrý tovar od kosi takých predavačov, ktorí výborne vedú ústami mlieč a pritom i mydlo, handry a inšie predávajú.

Zvlášte viedeňskí jednatelia, ktorí od papiera až po zlato so všetkým chcú zaopatríť ľahkoverný slovenský ľud, vystreli svoj sak i na gazdovské obecnstvo, ktoré kosy potrebuje. Chráňme sa týchto.

I to je v obyčaji, že jednatelia na kosy z obce do obce chodia a z domu do domu putujú, hory-doly sľubujú, dačo splniť ale nenie sú v stave; v ktorom páde ale obyčajne kupovači obidu zle.

Chráňme sa jarmočných obchodníkov, ktorí kupujú odo mňa a iných dielníkov vymuštrované kosy maľovkou a inými prostriedkami okrasia ich, aby pu-

kliny a škáry kosi zapchali. Taká kosa len niekoľko dní môže službu konať. Medzi sto kosami je snáď jedna dobrá. I takí závratníci sa najdu, ktorí môj cenovoslov doslovne napodobňovať sa opovažia a v tisíce a tisíc výtiskoch ho rozposielajú po krajine.

A ponač takým závratníkom moja kosa „sv. Antona“ trochu na žilku trafila, rozlične okrasujú svoje kosy, aby ku svojmu chosnu vykoristiť mohli dobrý chýr môjich kosí, pomenujú svoje kosy kosami sv. Ondreja, sv. Štefana, sv. Jána atď.

Takýchto, ktorí takto nadužívajú dôveru ľudu, a tohože dobromyseľnosť využívať vedú, chráňme sa s opovržením, ponač len tá kosa je opravdivá, na hrdle ktorej je môj obranný znak „sv. Antona“ spolu ale i tento nápis ľahko čítať sa dajúci: „Sohrova kosa sv. Antona,“ a odo mňa je kúpená, ponač ja v Maďarsku nedržím ani jednatel'ov, ani kupcov.

OD 20 ROKOV ZNÁME A CHÝRNE

KARPATSKÉ ZDRAVOTNÉ PILULKY

vynajdené a pripravené jedine JÁNOM FRIEDRICHOM, lekárnikom v

Malackách (prešporská stol.)

SÚ VZÁCNYM A LACNÝM DOMÁCIM LIEKOM

proti zapchaniu, zašlamovaniu, nechuti k jedlu, žalúdočnému, katarrhu, zpučnutiu žalúdka, vetrom, závratu, boleniu hlavy, zimnici, zlatej žily, výsypu, žitenici, bleďačke a starým otvoreným ranám.

Cena týchto piluliek je tak ľavná že i každý chudobný si ich kúpiť môže, stojí totiž jedna škatuľka s 15 pilulkami 21 kr., balíček

Známka ochrany.

obsahujúci 6 škatuliek stojí 1 zl. 5 kr. Keď sa k cene piluliek priloží 20 kr. a peňažitá hotovosť keď sa pošle poštovou poukážkou, tak zásielka piluliek pošle sa s vyplatením už poštového kamkoľvek v rakúsko-uhorskej ríši. Menej než balíček nezasiela sa.

Jediné zasílatel'stvo u Jána Friedricha, lekárnika v Malackách, v prešporskej stolici.

Výstraha! Ponač moje pilulky často falšované bývajú, prosím tieto len u mňa kupovať.

Výťah z podakovaní.

Urodzenému pánu lekárniku Jánovi Friedrichovi v Malackách. Vašími zdravotnými pilulkami karpátskymi som už veľa veriácim pomohol. Znovu prosím dve škatule. — V Barande, 16. dec. 1897.

So zvláštnou úctou

Vinc. Vég, farár.

Urodzený pán Lekárnik! Znovu prosím jeden závitok z vašich zdravotných piluliek, ktoré naozaj podivuhodne účinkujú; od tej doby, čo ich užívam, netrpím už na žalúdok. — V Eleku, 16. dec. 1897.

S úctou

Michal Hammer.

Ctený p. Lekárnik! Ráčte mi z vašich piluliek znovu dva závitky poslať, ktoré tak výsledne účinkovaly na moju nemoc, že ľudia vypytujú sa mňa, čo je to za liek, ktorý ma vyliečil. Smele ich môžem hockomu odporúčať. — V Apáth-Maróthe, 11. dec. 1897.

S úctou

Michal Kuzma.

Urodzený Pane! Prosím znovu mi dva závitky poslať karpátskych piluliek, s ktorými úplne som bol spokojný, zvlášte pri bolení hlavy podivný bol ich účinok. — V Sl.-Aradáci, 22. dec. 1897.

S úctou

Jozef Klényi, učiteľ.

Čo je Kathreiner-ova *Sladova kava Kneippova?*

Sladova kava Kneippova?

Odporúčania najhodnejší, jedine zdravý, pritom najchutnejší a najlacnejší kávový nápoj. Ona je čistý prirodzený výrobok v celých zrnkách a čistá od dokázaných, zdraviu škodlivých súčastí zrnovej kávy. *Kathreiner-ová* sladová káva *Kneippova* má jediná ten obľúbený zápach zrnovej kávy, ktorý obdrží skrze najvyššími odborníkmi vypróbovaný a všade uznaný *Kathreiner-ovský* spôsob dorábania. Jej hodnota je trojnásobná pre zdravie, chuť a sporivosť. Opravdová „*Kathreiner*“ by nemala viac chýbať na žiadnom rodinnom stole.

K čomu slúži *Kathreiner-ova* *Sladova kava Kneippova?*

Sladová kava Kneippova?

V statisícach rodín, ako aj v najviac verejných ústavoch ako dodatok k zrnovej káve, ktorú ona v jej chuti pôzifnejšou a príjemnejšou učí. Veľký počet vynikajúcich lekárov predpisuje *Kathreiner-ovú* Sladovú kávu *Kneippovú* ako jedinú odporúčaniahodnú náhradu za zrnovú kávu, menovite pre deti, pre choré a slabé osoby. Podporujú chuť k jedlu, ľahko ztraviteľná *Kathreiner-ova Kneippova* Sladová káva aj skrz jej dobrú, príjemnú chuť po krátkom privyknutí všade sa pijať vždy s väčšou obľubou.

Nech sa Kathreiner-ová Sladová káva upotrebi niekoľko ráz ako dodatok alebo čistá, viac sa od nej neodstúpi!

Všade sa môže dostať.

Výstraha od naničhodných napodobení!

Omladí

a predíži život

chýrečný opravdove znova obnovený, pod č. 50703. zákonite chránený elektricko-magnetický Volta-križ. — Číslo nachodí sa na križi ale aj na obálke.

Pri tých, ktorí stále nosia Volta-križ, obeh krve a ústrojnosť nervov riadne účinkuje, chuť k jedlu oživie a istý príjemný cit opanuje človeka. V telesnej ako aj duševnej sile vzmohne a tento blahý a príjemný pocit predíži mnohých ľudí život, ktorý je tak krátky. Každému slabému nemôže sa dosť radiť, aby stále nosil Volta-križ: utuží si čúvy, občerství si krv a na celom svete je uznaný za liek oproti nasledujúcim neduhom: Proti lánke a reume, neuralgii, slabosti nervov, nesennosti, studeným nohám a rukám, hypochondrii (zadumčivost), bleďačke, záduchu, zmeraveniu krčom, kožným nemociam, zlatej žile, žalúdočným neduhom, influenzi, kašľu, hučaniu v ušach, boleniu hlavy a zubov atď.

Opravdivý, znova obnovený č. 50703. a 50704. zákonite chránený Volta-križ, ktorý sa len u mňa môže dostať, každému slúži za elektrický stĺp.

Početné chváliace a uznánie vyslovujúce listy.

Po tieto dni poslaný **Volta-križ** podivuhodne účinkuje, lebo mojej matke po 2-3 dňom účinkovaní úplne zastavil ohromnú bolesť hlavy. Prijmite za to našu vďaku a z našej stránky veríme, že tento **neoceniteľný liek** zpočiatku našich známych mnohí si objedajú.

V Budapešti 5. októbra.

Andor Matekevics vl. r.

Illés-utca 34. II. 28.

Skrze upotrebovanie, mne v minulom mesiaci poslaného Volta-križa skoro úplne mi prestal bôľ hlavy a neuh čúvov, preto vás aj prosím, že pre mojich, v tom istom neuhu trpiacich mojich priateľov, aby ste ráčili 5 kusov tých križov na poštovú dobierku poslať.

Franc Fekete vl. r. stoličný úradník.

Kolozsvár, 24. aug. 1897.

Cena jedného kusa 1 zt. 80 kr.

Pri poslaní 2 zt. pošle sa vyplateno. Na dobierku o 20 krajciarov viac rátam. Opravdivý Volta-križ posielam:

Rabinovicz,
Vieden

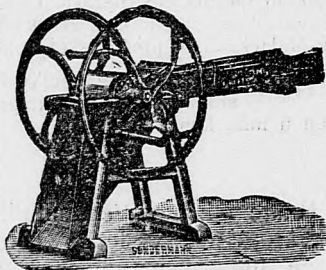
I. okr., Wallfischgasse 4. V S.

Povšimnutia hodné

pri objednaní určite žiadajte pod číslom 50703. zákonite chránený Volta-križ, ktoré číslo je do križa vryté a aj na obálke viditeľné; len to je opravdivý Volta-križ.

MICHAL TRESKOŇ

v Bytči (Nagy-Bittse, Trencsénmegye).

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča pp. hospodárom žentúre, sečkovice, rýčky, rajtáre, triery, rozširky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na ōrčovanie kukurice, pluh a brány, amer. hrable, mašiny na lámanie stromovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás: metrický cent stojí 6 zt. 50 kr.

Ctení Spolukrestania!

Odporúčam vám úctive všetky do skleparského stavu zatvorené tovary tak jak nasledujú: **cukor, káva, rižkaša, krupica, sol kamenná a mletá, masť na voze, olej na svietení, olej na palení, olej na mašiny, dobre horiaci petrolin, firnis, olejové a suché farby, pohrábné sviečky, peštianske múky a otruby, rum, fajnovú borovičku a slivovicu, jatelinové semänka vysoké a nízke, od spolkov roľníckych za čisté uznané, trávu vysokou a nízku, burgyňové semäna na futro pre dobytok, všetky zahradné a kvetové semänka, tak aj tu neznačený tovar je v dobrom dôklade a za ľavné ceny k dostaniu u**

Karola Bauer,

kupeca

v Trnave naproti mestskej väži.